

EXHIBITION ON THE HISTORY OF THE FOUNDING OF MEDICAL INSTITUTIONS FOR HIGHER EDUCATION IN CROATIA

On December 7, 2007 an exhibition entitled «90 years of the *School of Medicine of the University of Zagreb*» had been opened at the School's premises on Šalata and lasted till March 2008.

The exhibition presented the identity of this academic institution, its foundation and historical development. The co-authors of the exhibition (prof.dr.sc. Stella Fatović Ferenčić, *Department for the History of Medicine, Croatian Academy of Sciences and Arts* and Marina Bagarić, higher custodian at the *Museum of Arts and Crafts* in Zagreb) used texts, illustrations and graphical presentations on 16 canvas posters in order to survey political, administrative, building, educational and scientific processes having taken place during the *School of Medicine* 90-years-long existence. The content of the exhibition consisted of photographs of prominent personalities (ban Ivan Mažuranić, parliament member Milan Rojc, medical doctors and first professors Dragutin Mašek, Miroslav Čačković pl. Vrhovinski, Teodor Wickerhauser and Drago Perović), of construction plans, scans of archival documents, lists of facts about faculty journals publication (*Croatian Medical Journal*), about laws which regulate educational and scientific work in the field of medicine at universities and scientific institutions and about founding of other medical institutions for higher education in Croatia (*School of Public Health, Central Medical Library, medical faculties in Rijeka, Osijek and Split, Croatian Institute for Brain Research*). Three-dimensional artefacts had been borrowed from the Institute for anatomy and Institute for histology and embryology of the School of Medicine. Apart from old laboratory dish, visitors could observe first text-books, archival documents, diplomas and old photographs.

The first institution for higher medical education in Croatia was opened though at the beginning of the 19th century. It was *Medico-surgical School* in Zadar. For obtaining higher medical education medical specialists from

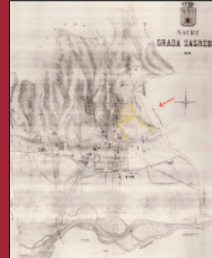
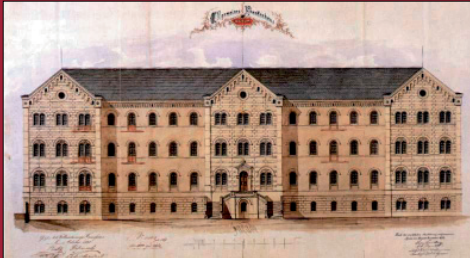
Kada je 20. rujna 1873. postao banom Ivan Mazuranić, prihvatio je hrvatski sabor nacrt zakona o ustrojstvu sveučilišta, koji je kralj 5. siječnja 1874. sankcionirao, te je sveučilište 19. listopada 1874. g. i otvoreno.

Prema Zakonu o ustrojstvu hrvatskog sveučilišta od 1874., sveučilište u Zagrebu ima 4 fakulteta: bogoslovni, pravoslavno-državoslovni, liječnički i mudroslovni.

U skladu s tim zakonom otvoreni su odmah bogoslovni, pravoslovni i filozofski fakultet.

MEDICINSKI FAKULTET NIJE OTVOREN...

... rečeno je da će se otvoriti čim se osiguraju sredstva za njegovo ustrojstvo i uzdržavanje.

Unatoč generacijama liječnika i intelektualaca, koje su od sredine XIX. stoljeća neumorno upozoravale na potrebu osnivanja i otvorenja medicinskog fakulteta odgađanje otvorenja trajalo je pune

42 godine.

Zagreb, istočna strana. — Agam, Osijek.

Uloga Zbora od njegovog osnutka 1874. u osnutku Medicinskog fakulteta bila je kontinuirana i intenzivna. Tijekom dugih dekada za osnutak medicinskog fakulteta ona se očitovala u različitim akcijama. Napokon na redovitoj godišnjoj skupštini Zbora liječnika 26. siječnja 1917., dr. Ljudevit Jurak pokreće raspravu o otvorenju Medicinskog fakulteta i predlaže: da Zbor liječnika Kraljevina Hrvatske i Slavonije poznavajući najbolje potrebu medicinskog fakulteta zaključi da se pozovu svi i da se odabere odbor, koji bi imao dužnost da permanentno oko toga radi i po mogućnosti izradi osnovu, kako bi se to moglo najkraćim putem izvesti.«

Imenovani su članovi odbora Zbora: Pavao Čulumović, Miroslav Čačković, Ljudevit Jurak, Vilim Peićić i Lujo Thaller kao članovi, te Franjo Durst i Vladimir Jelovšek kao zamjenici.

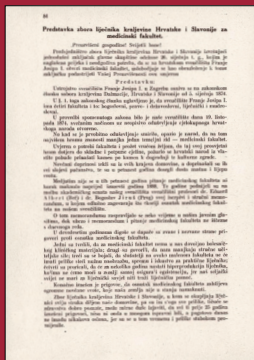
Zaduženje ovog odbora bilo je da vladi uputi predstavku kako organizirati Medicinski fakultet.

Miroslav Čačković: u Zborovu glasilu Liječničkom vjesniku 1917. u tekstu naslovljenom Bolnica milosrdne brace u Zagrebu, zemaljska bolnica i hrvatski medicinski fakultet, obrazlaže potrebu Medicinskog fakulteta te poziv javnosti da ne miruje dok se Fakultet ne ustroji:

“Prodajom zemljišta, na kom stoji sada bolnica, može se namaknuti veliki dio svote, koja je nužna za gradnju bolnice, pa će se moći sagraditi velika, moderna bolnica na širokom brijegu. To je jedino mjesto zgodno za bolnicu, jer ona ne smije da dođe u nizinu, a široki brijeg jedina je ravan u višim dijelovima grada, široka, otvorena na suncu i svijetlu. A kada je riješena pitanje zemaljske bolnice stvoren je jedan od važnih preduvjeta za ustrojene medicinskog fakulteta. Nikada nije potreba hrvatskag medicinskag fakulteta bila tako očita kano sada. Područje hrvatskag medicinskag fakulteta sama po sebi određuje mnogo šire nego što je područje trojedne kraljevine, a dapače i dosta šire nego što je područje hrvatskoga jezika. Medicinski fakultet u Zagrebu mogao bi liječnicima opskrbljivati područje hrvatskag, srpskog, slavenskag, a eventualna i bugarskog jezika. Bila bi to kulturna zadaća od prevelike važnosti, zadaća dostajna hrvatskoga naroda i vrijedna da se ispuni. Ne stavljajmo si za uzor velike svjetske fakultete, čija imena zvone po svem širokom svijetu već ona malena, topla rasadlišta kulture i znanja, koja uživaju ugled u svem znanstvenom svijetu. Medicinski fakultet ne može se ustrajiti od danas na sutra, već će trebati nekoliko godina dok se otvore vrata medicinskih predavaona. Do javnosti je, da podupre imperativ potrebe i prvi je korak u najnovije vrijeme učinilo naše Zdravstveno vijeće.

Do svih je činbenika naše javnosti, do sabora i do ostalih reprezentanata našeg političkog, kulturnog i socijalnog života, do novinstva i do osoba, koje u javnom životu važe i broje, da ne miruju dok se ne ispuni ta naša nužna potreba, dok se ne plati taj stari dug hrvatskomu narodu, dok se na kr. hrvatskom sveučilištu u Zagrebu ne otvori medicinski fakultet.”

U godini otvaranja medicinskog fakulteta predsjednik Zbora liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije bio je Dragutin Mašek vitez Bosnadolski jedan od najžešćih boraca za otvorenje Medicinskog fakulteta.

Zagreb, 25. siječnja 1917. :
Na sjednici Sabora Kraljevina Hrvatske, Slavonije i
Dalmacije, zastupnik Milan Rojc prigodom rasprave
o financijskom proračunu predlaže vladi otvorenje
medicinskog fakulteta u god. 1917./18.

Visoki sabore!

Godine 1861. blagopokojni je veliki Hrvat i Slaven i proslavljeni vladika Strossmayer istaknuo misao, da se uredi i ustroji u Zagrebu hrv. sveučilište za sve jugoslavenstvo. Ovu je svoju misao on jednim znatnim novčanim prinosom podupro, te našao mnogo nasljedovatelja, koji su sabrali po čitavom narodu prinose, da se što prije ova po njemu istaknuta i opća želja narodna izvršiti uzmože. Zastupnici su ostavili svoje dnevnice kao prinos za sveučilište, društva su naša po cijeloj zemlji sakupljala za sveučilište, ali ipak je-trebalo više od deset godina, dok je godine 1874. otvoreno sveučilište Franje Josipa I u Zagrebu. Po zakonu, u kojem su četiri fakulteta ustanovljena, provedeno je ipak tako, da su samo tri uvedena: bogoslovni, filozofski i pravnički bez medicinskoga, jer s jedne strane nije bilo sredstava, da se taj fakultet uvede, a s druge strane se onad držalo opravdanim, da se ne može misliti o uspješnoj nauci medicinskoj, ako nemamo dovoljno veliku i svim potrepštinama dovoljno snabdjevenu javnu zemaljsku bolnicu.

Nabavljeno je zemljište po zagrebačkoj gradskoj općini na Širokom brijegu. Pribavljale su se osnove za gradnju bolničkih potrebnih zgrada, te je prva takva zgrada sagrađena god. 1908. i 1909. To je ona zgrada, koju vidimo na Širokom brijegu sa kupolom. Ona je posebice izgrađena kao zgrada za primanje bolesnika u bolnicu. Daljnje su vlade prekinule računati sa ovim zahtjevom i sa ovom potrebom narodnom, te su - umjesto da nastave započeto djelo - onu bolničku zgradu pregradile za školske svrhe, pa su unatoč kojekakvim prigovorima, koje su same iznosile, da se tamo ne može graditi zbog nestalnoga tla sagrađile veliku školsku zgradu. To je ona druga velika zgrada, što je vidimo na Širokom brijegu.

Tako se je mislilo, da će se osujetiti otvorenje medicinskoga fakulteta, jer je na taj način osuđena gradnja velike zemaljske bolnice.

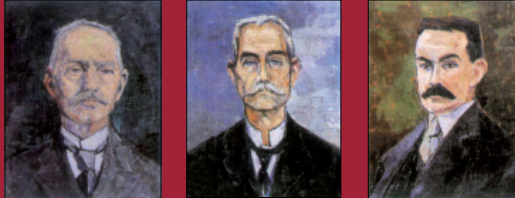
Visoki sabore! Po svomu tjelesnomu ustroju čovjek pripada prirodi, a i bolesti su pojave prirode. Čovjek potpada pod zakone prirode, dakle i pod ona pravila, po kojima se te bolesti šire, koje kvare i uništavaju naš organizam, a i po kojima možemo opet i mi te bolesti da uništimo u organizmu i izvan njega, da ga od njih zaštitimo, a bude li obolio, da ga uzdržimo i izlijčimo.

Ovo je veliki zadatak liječnika, zato stvorimo medicinski fakultet što prije!

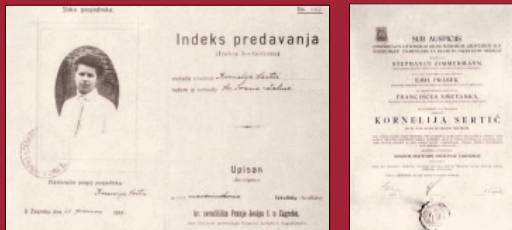
To nam je dužnost, jer inače idemo ususret tjelesnom propadanju i izumiranju naroda. Treba da mu očuvamo tijelo zdravo, jer u zdravu tijelu bit će mu i duh zdrav i samo tako bude mogao služiti se sa svojim duševnim darovima, koje mu je Bog obilno dao, i samo tako biti će mu rad u korist vlastitu i jačanje cijele naše domovine.

Držim, visoki sabore, da sam u jezgri prijedloga izrekao mišljenje cijeloga visokoga sabora te preporučam prijedlog na prihvat»

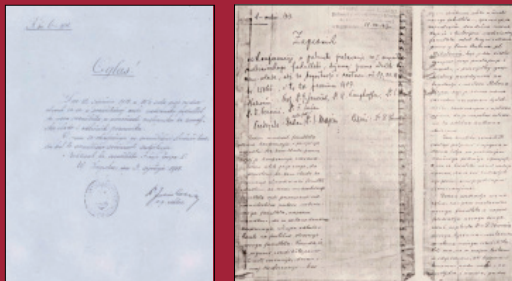
Govor M. Rojca prihvaćen je pljeskom i uzvicima Živio!»

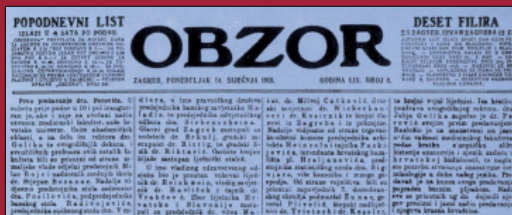
Za provođenje uređenja budućeg fakulteta, izbor dekana, te donošenje prijedloga za popunjavanje katedri imenovani su, u skladu s člankom 82. sveučilišnog zakona Miroslav Čačković, Dragutin Mašek i Teodor Wicherhauser

Kornelija Sertić bila je među prvim upisanim studentima medicinskog fakulteta u Zagrebu

Oglaš povodom otvorenja Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 12. siječnja 1918.g. Prva sjednica nastavnika održana je 20. prosinca 1917.g.

Croatia had had to attend classes at Austrian, Italian and Hungarian universities (Vienna, Prague, Budapest, Padua, Salerno). The history of the foundation and development of *the School of Medicine* in Zagreb depended in large part on political circumstances, first in the Austro-Hungarian Empire and then in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. All the same, later development, both academic and scientific, of the newly-founded *School of Medicine* had been slow due to economic, political and urbanistic problems encountered on the way of constructing the faculty buildings and adjacent clinics on Šalata. The institution grew nevertheless and has reached a point when, in 2004, visionary plans for the founding of a modern Biomedical centre on Šalata were presented to the public.

Neva G. Mihalić, B. Sc., Molecular biology
*Department for the History of Medicine. Institute
for the History and Philosophy of Science.
Croatian Academy of Sciences and Arts, Zagreb.*